

Opis systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Pajęcznie

Działając zgodnie z zapisami Rekomendacji H KNF, Bank Spółdzielczy w Pajęcznie zwany dalej "Bankiem", przekazuje do informacji opis systemu kontroli wewnętrznej funkcjonujący w Banku. Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej określa uchwalony przez Zarząd Banku i zatwierdzony przez Radę Nadzorczą „Regulamin systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Pajęcznie”.

I. CELE I ORGANIZACJA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Cele systemu kontroli wewnętrznej

1. W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej którego celem, zgodnie z art. 9c ust. 1 Ustawy Prawo bankowe, jest zapewnienie:
 - 1) skuteczności i efektywności działania;
 - 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
 - 3) przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem;
 - 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.
2. W ramach ww. celów ogólnych systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia cele szczegółowe stanowiące rozwinięcie celu ogólnego - poprzez zdefiniowanie konkretnego celu/zadania, mającego wpływ na osiągnięcie danego celu ogólnego.
3. Bank wyodrębnia cele szczegółowe systemu kontroli wewnętrznej biorąc pod uwagę różne aspekty, w tym w szczególności:
 - zakres i stopień złożoności działalności Banku;
 - zakres stosowania określonych przepisów prawa/ standardów rynkowych / obowiązujących wewnętrznych regulacji;
 - konieczność osiągnięcia odpowiedniego stopnia realizacji planów biznesowych;
 - konieczność zachowania kompletności i prawidłowości procedur księgowych, jak również jakości (dokładności i niezawodności) systemów księgowego i sprawozdawczego oraz operacyjnego, a też zapewnienia bezpieczeństwa systemu informatycznego;
 - konieczności posiadania odpowiedniej struktury organizacyjnej Banku, zachowania podziału kompetencji/zadań - z uwzględnieniem zasady proporcjonalności, a także systemu tworzenia i obiegu dokumentów i informacji;
 - zakresu czynności powierzanych przez Bank do wykonania podmiotom zewnętrznym.

Zasady funkcjonowania Systemu Kontroli Wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej oparty jest o rozwiązania wynikające z:

- 1) Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe;
- 2) Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających;
- 3) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach;

- 4) Rekomendacji H Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach;
- 5) innych powszechnie obowiązujących przepisów prawa oraz dobrych praktyk w zakresie systemu kontroli wewnętrznej.

Organizacja Systemu Kontroli Wewnętrznej

1. Na system kontroli wewnętrznej w Banku składają się:
 - 1) funkcja kontroli – której zadaniem jest zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku, w tym w szczególności dotyczących zarządzania ryzykiem w Banku, obejmująca stanowiska, grupy ludzi lub komórki /jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji;
 - 2) komórka ds. zgodności – której obowiązkiem jest identyfikacja, ocena, kontrola i monitorowanie ryzyka braku zgodności działania Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi (w tym regulacjami) Banku, przyjętymi w Banku standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie (we współpracy w wykonywaniu części zadań w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności z komórką ds. ryzyka);
 - 3) audyt wewnętrzny – którego zadaniem jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w całej działalności Banku.
2. Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej, zorganizowane są na trzech niezależnych i wzajemnie uzupełniających się poziomach zarządzania (liniach obrony):
 - 1) Pierwszy poziom (I linia obrony) – to zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku, na podstawie, między innymi ustanowionych limitów, zgodności działania z Banku z przepisami wewnętrznymi, z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa oraz przyjętymi w Banku standardami rynkowymi.

Pierwsza linia obrony w ramach funkcji kontroli odpowiada za identyfikację ryzyka, projektowanie i wdrażanie mechanizmów kontrolnych oraz za monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca/testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach własnej linii.

W Banku funkcje I linii obrony pełnią jednostki/komórki organizacyjne / osoby odpowiedzialne za biznes lub przeprowadzanie transakcji albo przypisane przez Bank do pierwszego poziomu.
 - 2) Drugi poziom (II linia obrony) – to zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach/komórkach organizacyjnych (niezależnie od zarządzania ryzykiem na I linii) poprzez identyfikację, ocenę, kontrolowanie, monitorowanie i raportowanie ryzyka, a także monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach własnej linii oraz w stosunku do I linii obrony w ramach monitorowania pionowego.

Drugą linię obrony stanowią w Banku w głównej mierze: komórka ds. zgodności, komórka ds. ryzyka (monitorująca ryzyko w Banku) oraz komórka ds. weryfikacji kredytowych (dokonująca niezależnej od sprzedaży weryfikacji poprawności oceny zdolności kredytowej kredytobiorcy i ryzyka Banku związanego z transakcją i jej zabezpieczeniem oraz klasyfikacją ekspozycji kredytowych). Bank może przypisać do drugiego poziomu także inne komórki organizacyjne / komórki Centrali.

Pracownicy/ komórki Banku na drugim poziomie w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych odpowiednio stosują mechanizmy kontrolne, lub niezależnie monitorują przestrzeganie mechanizmów kontrolnych poprzez monitorowanie pionowe (weryfikacja bieżąca lub testowanie pierwszego poziomu przez poziom drugi) lub monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca lub testowanie poziome w komórkach drugiego poziomu).

- 3) Trzeci poziom (III linia obrony) – to audyt wewnętrzny, badający w szczególności adekwatność i skuteczność mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach I i II linii obrony w odniesieniu tak do systemu zarządzania ryzykiem, jak systemu kontroli wewnętrznej.

Audyt wewnętrzny sprawowany jest przez Bank zrzeczający.

Funkcja kontroli

1. Funkcja kontroli jest jednym z najważniejszych elementów systemu kontroli wewnętrznej, ma podstawowe znaczenie dla:
 - 1) zapewnienia bezpieczeństwa Banku,
 - 2) zapobiegania i eliminacji nieprawidłowości i nadużyć,
 - 3) uzyskiwania wymaganej jakości wykonywanych czynności w ramach procesów,
 - 4) utrzymania ryzyka działalności na założonym poziomie,
 - 5) uzyskania odpowiedniej efektywności i skuteczności działania Banku.
2. Zadaniem funkcji kontroli jest zapewnianie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku.
3. Funkcja kontroli obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne Banku odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji – w szczególności:
 - 1) stosowanie mechanizmów kontrolnych opisanych w regulacjach wewnętrznych (politykach, instrukcjach, zasadach, procedurach) dotyczących przeprowadzania przez pracowników Banku lub systemy informatyczne operacji, transakcji lub innych czynności wykonywanych w ramach istotnych (kluczowych) procesów Banku,
 - 2) niezależnym monitorowaniu przestrzegania mechanizmów kontrolnych polegającym na dokonywaniu weryfikacji bieżącej lub testowania,
 - 3) sprawozdawaniu w zakresie działania funkcji kontroli wyników monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych (np. wyników kontroli lub stopnia realizacji odpowiednich planów).
4. Działanie funkcji kontroli ma charakter ciągły, jest realizowane na wszystkich etapach poszczególnych procesów, we wszystkich obszarach działania Banku.
5. Obowiązek realizacji zadań w ramach funkcji kontroli przez pracowników Banku wynika z wykonywania obowiązków służbowych danego pracownika uregulowanych w Regulaminie organizacyjnym Banku oraz uregulowaniach wewnętrznych dotyczących realizacji procesów (polityk, instrukcji, procedur, regulaminów itp.) jak również z matrycy funkcji kontroli i planów testów (planów kontroli wewnętrznej).
6. Szczegółowe zasady dokonywania czynności w ramach funkcji kontroli są zawarte w Regulaminie systemu kontroli wewnętrznej Banku oraz w formalnie przyjętych przez Zarząd Banku regulacjach wewnętrznych dotyczących np. realizacji operacji, transakcji itp.

Podstawowe zasady działania komórki ds. zgodności

1. W Banku funkcjonuje w ramach drugiej linii obrony bezpośrednio podległa Prezesowi Zarządu komórka ds. zgodności – pod pojęciem której rozumieć należy pracownika zatrudnionego na Stanowisku pracy ds. organizacyjno – Kadrowych oraz ds. Zgodności, który wykonuje obok innych obowiązków także obowiązki wynikające z zadań przypisanych w szczególności przepisami prawa komórce ds. zgodności.
2. Szczegółowe obowiązki / zasady działania komórki ds. zgodności określają Regulamin systemu kontroli wewnętrznej, Polityka zgodności obejmująca także odpowiednie zasady regulaminu funkcjonowania komórki do spraw zgodności wraz z Instrukcją zarządzania ryzykiem braku zgodności.
3. Do podstawowych zadań komórki ds. zgodności w ramach systemu zarządzania należy:
 - 1) w ramach funkcji kontroli - zapewnienie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi w zakresie określonym w regulacjach wewnętrznych;
 - 2) zarządzanie ryzykiem braku zgodności (we współpracy w szczególności z komórką ds. ryzyka - w zakresie określonym w regulacjach wewnętrznych), w tym identyfikowanie, ocena, pomiar, kontrolowanie, monitorowanie i raportowanie o ryzyku braku zgodności z przepisami prawa.
4. Komórka ds. zgodności wykonując zadania w ramach funkcji kontroli, w szczególności:
 - 1) dokonuje kontroli ryzyka braku zgodności mającej na celu weryfikację przestrzegania mechanizmów kontroli tego ryzyka (w ramach drugiej linii obrony przeprowadza testowanie pionowe przestrzegania mechanizmów kontrolnych w zakresie zapewniania zgodności);
 - 2) opracowuje i raportuje ww. wyniki przeprowadzonego testowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych;
 - 3) monitoruje podejmowane działania naprawcze na bazie zidentyfikowanych przez tą komórkę nieprawidłowości w funkcjonowaniu mechanizmów kontrolnych;
 - 4) wykonuje inne zadania przypisane tej komórce w ramach funkcji kontroli, wynikające z obowiązujących zasad działania funkcji kontroli w Banku, w tym: koordynuje zadania związane z przygotowaniem i aktualizacją Matrycy funkcji kontroli oraz odpowiada za jej fizyczne przygotowanie i przechowywanie.
5. W Banku działają adekwatne mechanizmy zapewniające niezależność komórce ds. zgodności.

Podstawowe zasady działania audytu wewnętrznego

1. Audyt wewnętrzny w Banku, realizujący zadania w ramach trzeciej linii obrony systemu kontroli wewnętrznej - jest wykonywany przez odpowiednie komórki Banku zrzeszającego na podstawie Umowy zrzeczenia, w zakresie i na zasadach określonych w odpłatnej Umowie zlecenia.
2. Zadaniem audytu wewnętrznego jest okresowe badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w całej działalności Banku. Ocena ta uwzględnia skuteczność i adekwatność mechanizmów kontroli ryzyka oraz mechanizmów kontrolnych i niezależnego monitorowania ich przestrzegania w ramach pierwszej i drugiej linii obrony.
3. Zakres / obszary objęte audytem wewnętrznym oraz częstotliwość przeprowadzanych audytów określane są przez Bank.

4. Bank zrzeczający odpowiada za przeprowadzenie badań audytowych przy użyciu odpowiednich metod badań oraz za raportowanie wyników, w tym sporządzanie okresowych sprawozdań.
5. Szczegółowe zasady stosowane w Banku dotyczące działania audytu wewnętrznego zawarte są w Regulaminie systemu kontroli wewnętrznej Banku.

Kategoryzacja wykrytych nieprawidłowości

1. Wykryte w ramach systemu kontroli wewnętrznej Banku nieprawidłowości, w zależności od ryzyka jakie generują dla działalności Banku i jakie stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa funkcjonowania Banku oraz w następstwie jaki mają wpływ na skuteczność realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej - zaliczane są w Banku do jednej z następujących kategorii:
 - nieprawidłowości krytyczne;
 - nieprawidłowości znaczące;
 - nieprawidłowości pozostałe, w tym mało znaczące i nieznaczące.
2. Szczegółowe zasady kategoryzacji wykrytych nieprawidłowości w ramach systemu kontroli wewnętrznej określa Regulamin systemu kontroli wewnętrznej Banku.

II. ROLA ORGANU ZARZĄDZAJĄCEGO I NADZORUJĄCEGO W SYSTEMIE KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Zarząd Banku

1. Zarząd Banku odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie w Banku oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach / komórkach organizacyjnych i stanowiskach organizacyjnych) funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej.
2. Zarząd Banku ustanawia i okresowo aktualizuje kryteria oceny skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, zasady / kryteria wyodrębniania procesów istotnych oraz zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej.
3. Zarząd Banku określa zasady okresowego raportowania o nieprawidłowościach wykrytych przez system kontroli oraz o statusie podjętych działań naprawczych.
4. Do zadań Zarządu, należą także w szczególności:
 - 1) opracowanie zasad tworzenia i aktualizacji Matrycy funkcji kontroli z uwzględnieniem zasad wyodrębniania procesów istotnych na potrzeby ww. matrycy oraz zasad projektowania mechanizmów kontrolnych dla procesów funkcjonujących w Banku;
 - 2) zapewnienie ciągłości i skuteczności działania systemu kontroli wewnętrznej, a także właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli z komórką do spraw zgodności i audytorami wewnętrznymi oraz dostępu osobom wykonującym czynności kontrolne/czynności audytowe do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje poufne;
 - 3) określenie rodzaju działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środków naprawczych i dyscyplinujących;
 - 4) zatwierdzanie listy istotnych procesów wyodrębnionych przez Bank oraz ich powiązanie z celami ogólnymi i szczegółowymi systemu kontroli wewnętrznej;

- 5) zapewnienie dokonywania regularnego przeglądu wszystkich procesów funkcjonujących w Banku pod kątem ich istotności;
 - 6) zapewnienie niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez określenie odpowiedniego jego zakresu i kryteriów;
 - 7) wyznaczenie komórki organizacyjnej/stanowiska odpowiedzialnej/ego za zadania związane z prowadzeniem matrycy funkcji kontroli;
 - 8) określenie trybu przekazania wewnątrz Banku raportu z testów / raportu poaudytowego - w celu podjęcia działań służących usunięciu stwierdzonych nieprawidłowości mechanizmów kontroli oraz sposobu kontroli skorygowania tych nieprawidłowości.
5. Zarząd Banku, nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą o sposobie wypełnienia zadań, w tym ze szczególnym uwzględnieniem:
- 1) adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnianiu osiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej (z uwzględnieniem funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz działań i wyników audytu wewnętrznego przeprowadzonego przez Bank zrzyszający);
 - 2) w tym z uwzględnieniem oceny funkcji i oceny audytu wewnętrznego;
 - 3) skali i charakteru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym podjętych środków naprawczych i dyscyplinujących;
 - 4) zapewniania niezależności komórce do spraw zgodności i odpowiedniej niezależności działań audytu wewnętrznego;
 - 5) zapewniania odpowiednich zasobów niezbędnych do wykonywania zadań przez komórkę ds. zgodności oraz zadań w ramach audytu wewnętrznego.
6. W ramach zadań , o których mowa w ust. 5 pkt 1 - w odniesieniu do audytu wewnętrznego, Zarząd Banku dokonuje oceny działania audytu wewnętrznego wykonywanego przez Bank zrzyszający w okresie ocenianego roku.

Rada Nadzorcza Banku i Komitet Audytu

1. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności.
2. Nadzór Rady Nadzorczej nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej obejmuje w szczególności:
 - 1) akceptowanie zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, w tym zasad tworzenia i aktualizacji Matrycy funkcji kontroli oraz jej podstawowych elementów;
 - 2) coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.
3. W ramach nadzoru, Rada Nadzorcza zatwierdza także zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej oraz kryteria adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.
4. Rada Nadzorcza powołuje spośród swoich członków Komitet Audytu, który działa zgodnie z odrębnymi przepisami.
5. Podstawowym zadaniem Komitetu Audytu jest przedstawianie Radzie Nadzorczej swojego stanowiska lub rekomendacji, pozwalających Radzie Nadzorczej podjąć decyzji w obszarze sprawozdawczości finansowej i zarządzania, w tym systemu kontroli wewnętrznej.

Ocena skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej

1. Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej na podstawie wyników niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych oraz wyników audytu wewnętrznego - z uwzględnieniem cech tych mechanizmów, rodzaju wykrytych nieprawidłowości (w tym znaczących i krytycznych) i ich wpływu na osiągnięcie celów systemu kontroli wewnętrznej oraz skuteczności podjętych działań naprawczych - w oparciu o okresowe raporty sporządzane w ramach realizacji zadań funkcji kontroli oraz audytu wewnętrznego, jak również w oparciu o:
 - 1) informacje Zarządu wskazane w ust. 5 w zadaniach Zarządu;
 - 2) wyniki kontroli instytucji zewnętrznych, w tym inspekcji KNF, oceny BION;
 - 3) wyniki badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta;
 - 4) oceny i opinie dokonywane przez podmioty zewnętrzne (jeżeli były wydawane).
2. Do oceny skuteczności systemu kontroli wewnętrznej wykorzystywane są także inne otrzymywane informacje i dokumenty, w szczególności od komórki ds. zgodności oraz komórki ds. ryzyka.
3. Rada Nadzorcza dokonując oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej uwzględnia opinię Komitetu Audytu.
4. Szczegółowe kryteria oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej określa Regulamin systemu kontroli wewnętrznej Banku.